

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 maja 2018 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie z powództwa (...) sp.z o.o. przeciwko (...) sp. z o.o. w G. i P. M. (1) o zapłatę na skutek zarzutów pozwanych od nakazu zapłaty z dnia 30 września 2016 r. wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi w sprawie I Nc 827/16

- w punkcie 1. uchylił w stosunku do P. M. (1) nakaz zapłaty z dnia 30 września 2016 r. wydany przez Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi w sprawie I Nc 827/16 w całości;

- w punkcie 2. zasądził od (...) sp.z o.o. w Ł. na rzecz P. M. (1) kwotę 5.856 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 4.817 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

- w punkcie 3. utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 30 września 2016 r. wydany przez Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi w sprawie I Nc 827/16 w pozostałym zakresie.

Sąd Rejonowy wskazał, że pozwem z dnia 20 maja 2016 roku (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. wniosła o wydanie w postępowaniu nakazowym przeciwko (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. oraz P. M. (1) nakazu nakładającego na pozwanych solidarnie obowiązek zapłaty kwoty 27.689,35 złotych z tytułu weksla wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym za sygnaturą I Nc 827/16 z dnia 30 września 2016 r. orzeczono zgodnie z żądaniem powoda. W dniu 15 listopada 2016 roku zarzuty od nakazu zapłaty wniósł pozwany P. M. (1), wnosząc o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego P. M. (1) kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany podniósł, iż powództwo przeciwko niemu jest nieuzasadnione. Pozew oparty jest na wekslu własnym wystawionym przez (...) Sp. z o.o. i wbrew twierdzeniom pozwu nie zawiera poręczenia wekslowego pozwanego P. M. (1), gdyż podpisał on weksel jako członek zarządu (...) Sp. z o.o. działający w jego imieniu co potwierdzają złożone pod wekslem pieczętki.

W dniu 16 listopada 2016 roku zarzuty od nakazu zapłaty wniósł pozwany (...) Sp. z o.o. wnosząc o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w części przekraczającej kwotę 24.689,35 zł oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego (...) Sp. z o.o. kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany podniósł, że powództwo jest nieuzasadnione w zaskarżonej części. Weksel został wypełniony na kwotę przekraczającą wysokość ewentualnego długu pozwanego, gdyż powód nie uwzględnił faktur korygujących na łączną kwotę 1.869,37 zł.

W odpowiedzi na zarzuty pozwanych powód podtrzymał dotychczasowe stanowisko oraz wskazał, że weksel został wypełniony prawidłowo na kwotę 27.689,35 zł, a wszystkie korekty, o których wspomniał pozwany zostały uwzględnione i rozliczone.

Na rozprawie w dniu 25 maja 2018 r. pełnomocnik pozwanego A. spółki zoo w G. przyznał prawidłowość rozliczeń dokonanych przez powoda.

Sąd Rejonowy poczynił następujące ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własne:

W dniu 10 listopada 2015 roku między (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G., reprezentowaną przez członka zarządu P. M. (1) a (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta została umowa o współpracy. Przedmiotem umowy było uzgodnienie przez strony warunków dostaw kupującemu przez sprzedawcę towarów będących w jego ofercie. Zapłata za towar miała być dokonywana na konto sprzedawcy wskazane w fakturach w terminie 30 dni od daty wystawienia faktury. Dla poszczególnych dostaw strony mogły uzgodnić inny termin płatności. W umowie zawarto zastrzeżenie, że suma niezapłaconych przez kupującego należności sprzedawcy, w tym jeszcze nie

wymagalnych, nie może przekroczyć 30.000 zł. Sprzedawcy zastrzeżono prawo do naliczenia odsetek, ustalonych wg ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964r., Nr 16, poz. 93, z późn. zm.) - art. 359 § 2 za każdy dzień opóźnienia w dokonaniu zapłaty.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością reprezentowana przez członka zarządu P. M. (1) wystawiła weksel własny na rzecz powoda. Weksel został podpisany własnoręcznie przez P. M. (1) i opatrzony pieczętkami firmy (...) Sp. z o.o. i P. M. (1) jako członka zarządu reprezentującego spółkę (...). W treści weksla nie została wpisana kwota należności.

Pismem z 16 lutego 2016 roku powód wezwał pozwanego (...) Sp. z o.o. do zapłaty kwoty 27.175,07 zł z tytułu zapłaty za zaległe faktury VAT.

Z uwagi na powstałe zadłużenie wynikające z niezapłaconych faktur VAT oraz należnych odsetek w dniu 26 kwietnia 2016 roku powód wezwał pozwanego do wykupu weksla. W treści weksla została wpisana kwota 27.689,35 zł, stanowiąca równowartość niezapłaconych faktur powiększona o należne odsetki. Termin płatności weksla ustalono na dzień 9 maja 2016 roku zaś miejscem płatności miała być Ł. siedziba (...) Sp. z o.o.

Sąd Rejonowy oparł powyższy stan faktyczny na dowodach z dokumentów przedstawionych w sprawie, a gdy chodzi o zadłużenie (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie przedstawionych faktur VAT oraz wycień, z których jasno wynika wysokość zadłużenia pozwanego. Ponadto kwota zadłużenia w toku postępowania została uznana za prawidłową przez pozwanego i jest bezsporna. Okoliczność wystawienia weksla i sporządzenia deklaracji wekslowej nie została w żaden sposób podważona przez pozwanego. Sąd Rejonowy nie podzielił twierdzeń powoda jakoby złożony pod wekslem podpis P. M. (1) był poręczeniem wekslowym – o czym szerzej poniżej.

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części.

Na wstępie należy zaznaczyć, iż bezsporny w sprawie jest fakt, iż (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wystawiła spełniający wszystkie wymogi formalne weksel in blanco na rzecz powoda w ramach zabezpieczenia przyszłych wierzytelności z tytułu zawartej umowy o współpracy. Jednakże okolicznością sporną jest poręczenie weksla przez pozwanego P. M. (1).

Zgodnie z art. 30 Prawa wekslowego, zapłatę weksla można zabezpieczyć poręczeniem wekslowym (aval) co do całości sumy wekslowej lub co do jej części.

Zgodnie z art. 31 Prawa wekslowego, poręczenie umieszcza się na wekslu albo na przedłużku, a poręczenie oznacza się wyrazem „poręczam” lub innym zwrotem równoznacznym i podpisuje je poręczyciel.

Zatem poręczenie wekslowe musi być udzielone na wekslu i jednoznacznie wskazywać na wolę poręczenia, a zatem wymaga użycia zwrotu, który w sposób dostatecznie jasny wskazuje na udzielenie poręczenia wekslowego. Zwrotem takim jest wyraz „poręczam”, pod którym poręczyciel składa swój podpis.

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd Rejonowy uznał, że P. M. (1) takiego poręczenia nie złożył. Na załączonym do akt sprawy wekslu znajduje się wprawdzie jego podpis jednakże jest on opatrzony pieczętką imienną członka zarządu. Co wskazuje na fakt, że podpis ten został złożony w imieniu reprezentowanej przez niego Spółki (...) jako wystawcy. Pozwany jako osoba fizyczna nie podpisał weksla, a zatem mając na uwadze art. 31 prawa wekslowego nie zaciągnął zobowiązania wekslowego jako poręczyciel.

Mając na uwadze powyższe oraz fakt, iż roszczenia z pozwu wywodzone były z załączonego weksla - Sąd na podstawie art. 496 k.p.c. uchylił w stosunku do P. M. (1) nakaz zapłaty w całości.

Sąd Rejonowy podzielił przy tym zastrzeżenia pełnomocnika pozwanego związane z przedstawionym przez powoda w głosie końcowym stanowiskiem, że nawet przy braku ważności poręczenia wekslowego deklaracje wekslową można

potraktować jako poręczenie cywilne, iż stanowiłoby to zmianę przedmiotową powództwa – niedopuszczalną w świetle art. 495 §2 k.p.c..

Powód domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwoty 27.689,35 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Dochodzona pozwem należność wynika z weksla in blanco, wystawionego przez pozwanego jako zabezpieczenie roszczeń, wynikających z umowy o współpracy. W związku z powstaniem zaległości z tytułu tej umowy, powód wypełnił weksel in blanco oraz wezwał pozwaną do jego wykupu, czego w określonym terminie pozwana nie uczyniła.

Zgodnie z ustawą z dnia 28.04.1936 r. Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282 ze zm.), weksel jest papierem wartościowym, sporządzonym w formie ściśle określonej przez przepisy prawa wekslowego. Weksel własny zawiera bezwarunkowe przyrzeczenie wystawcy zapłacenia określonej w nim sumy pieniężnej w określonym miejscu i czasie oraz stwarza bezwarunkową odpowiedzialność osób w nim podpisanych. Weksel in blanco może być środkiem zabezpieczenia wierzytelności, wynikających z różnorodnych stosunków prawnych. Wystawiony jako własny i wręczony w związku z zawarciem umowy o współpracy, prowadzi do powstania zobowiązania wekslowego wystawcy. Powinien być wypełniony przez uprawniony podmiot zgodnie z zawartym porozumieniem lub wystawioną deklaracją wekslową.

Powstałe w ten sposób zobowiązanie wekslowe ma charakter samodzielny i abstrakcyjny, a więc niezależny od podstawy prawnej, która spowodowała jego zaciągnięcie. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 03.02.2016 r., V CSK 314/15, dochodząc wierzytelności wekslowej, wierzyciel nie musi wykazywać podstawy prawnej zobowiązania, może powołać się tylko na treść weksla. Wydanie wierzycielowi weksla stwarza domniemanie istnienia w chwili jego wydania wierzytelności w wysokości sumy wekslowej i przerzuca w ten sposób ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika, gdy tymczasem w braku weksla dowód istnienia i wysokości wierzytelności obciąża wierzyciela.

Zgodnie z art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 160) weksel własny zawiera: nazwę "weksel" w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono, przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej, oznaczenie terminu płatności, oznaczenie miejsca płatności, oznaczenie osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana, oznaczenie daty i miejsca wystawienia wekslu i podpis wystawcy wekslu.

Weksel przedłożony przez powoda był wekslem ważnym, a jego treść nie nasuwała wątpliwości, co do swej prawdziwości, tak w zakresie osnowy, jak i stanu dokumentu. Weksel ten spełnia w zakresie swej treści wymagania, o których mowa w 101 pkt 1-7 ustawy, a zatem zawiera nazwę „weksel” w samym tekście dokumentu, przyrzeczenie bezwarunkowej zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej (kwoty 27.689,35 złote), zawiera wskazanie terminu płatności (tj. dzień 9 maja 2016 roku), miejsce płatności (w Ł. w siedzibie (...) Sp. z o.o.) określenie podmiotu, na rzecz którego zapłata ma być dokonana (tj. (...) Sp. z o.o.) datę i miejsce wystawienia weksla (W., 26 kwietnia 2016 roku), czytelny podpis wystawcy weksla (Członek Zarządu P. M. (1)). Pozwana nie podniosła zarzutów wskazujących na wypełnienie weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym, nie podnosiła również zarzutów dotyczących ważności weksla. Pozwana nie kwestionowała w ogóle istnienia roszczenia strony powodowej, wprawdzie spornym była wysokość roszczenia, jednakże ostatecznie pozwana Spółka (...) przyznała i tą okoliczność.

W ocenie Sądu Rejonowego przedstawiony przez powoda weksel spełnia wszystkie przewidziane prawem cechy ważności tego dokumentu i stanowi podstawę zobowiązania wekslowego pozwanej spółki jako wystawcy. Powód udowodnił istnienie przedmiotowej wierzytelności wekslowej.

W związku z tym Sąd utrzymał w stosunku do pozwanego spółki (...) w mocy nakaz zapłaty z dnia 30 września 2016 roku wydany przez Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi w sprawie I Nc 827/16, mając na uwadze fakt, iż uwzględnił on koszty właściwe już dla postępowania po - zarzutowego (§ 2 pkt 5 wskazanego niżej rozporządzenia).

Z uwagi na to, że zarzuty P. M. (1) w stosunku do nakazu zostały uznane za zasadne w całości, sąd o kosztach procesu rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Koszty poniesione przez stronę pozwaną wyniosły łącznie 5.856

zł (wynagrodzenie dla pełnomocnika wraz z opłatą od pełnomocnictwa – 4817 zł oraz opłata od zarzutów – 1039 zł). Wynagrodzenie pełnomocnika ustalone zostało przez sąd na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Ponieważ strona powodowa przegrała proces w całości względem pozwanego P. M. (2), sąd zasądził od niej na jego rzecz 5.856 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelacja od wyroku Sądu Rejonowego złożył powód, zaskarżającego w całości w stosunku do pozwanego P. M. (1), tj. w zakresie punktu 1 i 2.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj.,

a) art. 233 § 1 k.p.c. polegającym na braku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i wysnuciu powierzchownych wniosków, czego skutkiem był błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że deklaracja wekslowa nie może stanowić podstawy dochodzenia roszczeń wobec poręczyciela P. M. (1), na podstawie poręczenia cywilnego;

b) art. 231 w zw. z 233 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie i nie wzięcie pod uwagę, że z bezspornych okoliczności faktycznych ustalonych w niniejszej sprawie - w szczególności mających źródło w deklaracji wekslowej z dnia 10.11.2015 r. załączonej do pozwu i podpisanej przez poręczyciela P. M. (3), wynika, iż doszło do poręczenia cywilnego;

c) art. 495 § 2 k.p.c. poprzez uznanie, że „nawet przy braku ważności poręczenia wekslowego deklaracje wekslową można potraktować jako poręczenie cywilne, iż stanowiłoby to zmianę przedmiotowa powództwa - niedopuszczalną w świetle 495 § 2 k.p.c.", podczas gdy dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego;

d) art. 328 § 2 k.p.c. przez lakoniczne i bardzo ogólne wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, dokonanie ustaleń jedynie w odniesieniu do niektórych elementów stanu faktycznego, niedostateczne wyświetlenie wszystkich okoliczności sprawy, niedostateczną ocenę dowodów i brak wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku wraz z przytoczeniem przepisów prawa.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący powód wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1. i 2. i utrzymanie w mocy nakazu zapłaty z dnia 30.09.2016 r., sygn.. akt I Nc 827/16 i zasądzenie solidarnie od pozwanego P. M. (1) na rzecz powoda całości należności dochodzonej pozwem w niniejszej sprawie a także kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a nadto o zasądzenie kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Wbrew zarzutowi apelującego, należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy, stosownie do dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c., ocenił zgromadzony materiał dowodowy zgodnie z regułami wynikającymi z tego przepisu, a w konsekwencji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne. Sąd wziął pod uwagę wszystkie okoliczności mające znaczenie dla rozstrzygnięcia. Inaczej mówiąc, okoliczności faktyczne sprawy zostały należycie zweryfikowane i ocenione oraz we właściwy sposób powiązane z unormowaniami prawnymi mającymi zastosowanie w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy ustalenia te w pełni zaakceptował i przyjął za własne. Na pełną aprobatę zasługiwały także wyprowadzone przez Sąd Okręgowy z tych ustaleń wnioski jurydyczne. W odniesieniu do zarzutu apelującego należało podnieść, że, w myśl art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń

faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Ocena wiarygodności mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądenia w części obejmującej ustalenie faktów, ponieważ obejmuje rozstrzygnięcie o przeciwnych twierdzeniach stron na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia ze świadkami, stronami, dokumentami i innymi środkami dowodowymi. Powinna odpowiadać regułom logicznego rozumowania wyrażającym formalne schematy powiązań między podstawami wnioskowania i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopień prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Na takim stanowisku stoi też ugruntowane i jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego, czego odzwierciedleniem jest chociażby wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2005 r., IV CK 122/05 (LEX nr 187124). Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. W judykaturze wskazuje się, że dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2001 r., IV CKN 970/00, LEX nr 52753). Zarzut ten nie może więc polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, przychylniej dla skarżącego oceny materiału dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, LEX nr 53136).

W rozpoznawanej sprawie ocena dowodów dokonana przez Sąd pierwszej instancji uwzględniła dyrektywy wskazane w art. 233 § 1 k.p.c., okazała się swobodna, ale nie dowolna, odniosła się do całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Pisemne motywy zaskarżonego wyroku zawierały wyraz własnego przekonania Sądu popartego wywodem logicznym i wewnętrznym spójnym, dlatego w pełni pozostały pod ochroną art. 233 § 1 k.p.c. W ocenie Sądu Okręgowego, zarzut apelującego stanowił jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu pierwszej instancji, uczynionymi w oparciu o należyte ocenione dowody. Sąd Rejonowy w pisemnym uzasadnieniu przedstawił argumenty w zakresie oceny poszczególnych dowodów, tak co do dania wiary części z tych dowodów, jak i jej odmowy co do pozostałych. W tej sytuacji apelujący bezzasadnie zarzucił także naruszenie art. 328 § 2 k.p.c.. Uzasadnienie wyroku zawiera wszystkie niezbędne elementy i pozwala na kontrolę zaskarżonego orzeczenia.

Sposób sformułowania przez apelującego zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. wskazuje, że powód, przyznając de facto (zarzut sformułowany w punkcie 2. apelacji), że okoliczności faktyczne ustalone w niniejszej sprawie są bezsporne, twierdzi, że z tychże ustaleń Sąd pierwszej instancji wywiódł nieprawidłowe wnioski, jeśli chodzi o uznanie deklaracji wekslowej jako podstawy dochodzenia roszczeń wobec P. M. (1) z umowy poręczenia cywilnego.

Zagadnienie powyższe sprowadza się do – w pierwszej kolejności – interpretacji przepisu art. 495 § 2 k.p.c. w sytuacji, gdy postępowanie prowadzone jest na podstawie przepisów regulujących postępowanie nakazowe. Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że przy braku ważności poręczenia wekslowego deklarację wekslową można potraktować jako poręczenie cywilne, ale stanowiłoby to zmianę przedmiotową powództwa - niedopuszczalną w świetle 495 § 2 k.p.c.. Apelujący natomiast, odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, twierdzi, że dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego.

Nie budzi wątpliwości, że powództwo jako czynność zakreślająca granice kognicji sądu w procesie określa nie tylko treść żądania, ale też podstawa faktyczna przytaczana przez powoda dla uzasadnienia roszczeń. Zmiana podstawy

faktycznej (oparcie tożsamego ilościowo żądania o inną podstawę faktyczną) jest traktowana tradycyjnie (co do zasady) jako zmiana powództwa.

Przedmiotowa sprawa była rozpoznawana w postępowaniu nakazowym. Z mocy art. 495 § 2 k.p.c. zasadą jest zaś, że w toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. Jedynie w razie zmiany okoliczności powód może żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. Żadna z dwóch sytuacji opisanych w powołanym zdaniu drugim art. 495 § 2 k.p.c. nie zachodzi w niniejszej sprawie. Jeśli więc zmiana podstawy faktycznej jest zmianą powództwa, to w świetle powołanego przepisu dopuszczalna ona będzie wyłącznie przed doręczeniem pozwu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie przedstawiano pogląd wskazujący na dopuszczalność powoływania przez pozwanego i powoda okoliczności faktycznych ze stosunku pozaweksłowego w procesie, w którym samoistną podstawę powództwa stanowił weksel własny, gwarancyjny podpisany in blanco przez pozwanego i następnie wypełniony przez powoda. Przyjmuje się, że w takiej sytuacji rozpoznanie sprawy „przenosi się” na stosunek pozaweksłowy, a powołanie przez powoda w odpowiedzi na zarzuty okoliczności faktycznych dotyczących stosunku podstawowego nie stanowi zmiany podstawy faktycznej powództwa ani jego rozszerzenia, lecz służy podważeniu zarzutów podnoszonych przeciwko powództwu.

Podkreślając obowiązującą w postępowaniu nakazowym zasadę zakazu zmiany powództwa przez wierzyciela weksłowego (art. 495 § 2 k.p.c.), dopuszcza się jednocześnie wyjątki; jeżeli już w pozwie inicjującym tzw. pierwszą fazę postępowania nakazowego powód obok weksła gwarancyjnego przedstawia także fakty i dowody uzasadniające roszczenie podstawowe albo przytacza fakty i dowody w odpowiedzi na zarzuty pozwanego. Powstaje wówczas możliwość utrzymania przez sąd nakazu zapłaty w mocy w razie niezasadności roszczenia weksłowego, a wykazania zasadności roszczenia ze stosunku podstawowego (por. uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., sygn. akt III PZP 17/70, OSNCP rok 1973, nr 5, poz. 72). Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r. (sygn. akt I CKN 48/97, OSNC rok 1997, nr 9, poz. 124) podzielono stanowisko, że po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty, wydanego na podstawie weksła gwarancyjnego, spór z płaszczyzny stosunku prawa weksłowego przenosi się na ogólną płaszczyznę prawa cywilnego, a strony mogą powoływać się na podstawy faktyczne i prawne wynikające z łączącego je stosunku prawnego, który jest źródłem dochodzonego przez powoda roszczenia cywilnoprawnego nawet, jeśli okaże się, że roszczenie weksłowe nie istnieje. (por. także wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7 marca 2013 r. I ACa 140/13, Legalis nr 999370; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2013 r. I ACa 1308/12, Legalis 733014).

W wyroku z dnia 24 października 2000 r. (sygn. akt V CKN 136/00, OSNC rok 2001, nr 6, poz. 89) Sąd Najwyższy potwierdził, że na tym etapie postępowania sąd może uwzględnić tzw. stosunek podstawowy, jednak nie ma obowiązku działać w tym zakresie z urzędu (podobnie w wyroku z dnia 10 kwietnia 2002 r., sygn. akt IV CKN 948/00).

W orzecznictwie wyróżnia się w związku z tym trzy sytuacje, w których sąd może uwzględnić roszczenie ze stosunku pozaweksłowego, mimo nieważności weksła przywołanego w pozwie w postępowaniu nakazowym dla uzasadnienia żądania.

Wskazuje się przede wszystkim, że powód może już w pozwie wszczynającym postępowanie nakazowe dodatkowo przytoczyć fakty i dowody uzasadniające cywilnoprawne roszczenie zabezpieczone załączonym do pozwu wekslem. Jeżeli w takiej sytuacji po rozpoznaniu zarzutów od nakazu zapłaty okazałoby się, że dochodzone roszczenie weksłowe powodowi wobec pozwanego nie przysługuje, natomiast przysługuje mu roszczenie wobec pozwanego ze stosunku podstawowego, nakaz zapłaty powinien zostać utrzymany w mocy z uwagi na określoną w pozwie podstawę faktyczną roszczenia.

Dopuszczalność takiego rozstrzygnięcia rozszerza się też w orzecznictwie na kolejną sytuację, w której zachodzić będzie bezzasadność zobowiązania weksłowego (wskutek wypełnienia przez powoda otrzymanego od pozwanego weksła in blanco niezgodnie z zawartym porozumieniem i wykazania przez pozwanego nieprzysługiwania powodowi wobec

niego roszczenia ze stosunku podstawowego, który weksel ten miał zabezpieczać), jeśli powód już w pozwie powołał się na inny stosunek prawny łączący go z pozwanym i wykazał w drugiej fazie postępowania nakazowego, że stosunek ten rzeczywiście istnieje i uzasadnia zasądzenie na rzecz powoda świadczenia pieniężnego w rozmiarze objętym nakazem. Wywodzi się, że nakaz w tych przypadkach jest utrzymywany w mocy, mimo bezzasadności roszczenia wekslowego, nie ze względu na przysługiwanie powodowi wobec pozwanego roszczenia wynikającego ze stosunku podstawowego, który weksel miał zabezpieczać, lecz ze względu na „równoległe” objęcie pozwem innego (pozawekslowego) wymagalnego roszczenia w rozmiarze objętym nakazem zapłaty (por. np. wyroki SN z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSNC 1997 r. Nr 9, poz. 124, z dnia 15 marca 2007, II CSK 495/06, i z dnia 14 listopada 2006 r., II CSK 205/06).

Tradycyjnie ukształtowany jest też w orzecznictwie pogląd o dopuszczalności trzeciej sytuacji faktycznej. W myśl tego poglądu w razie powołania się w pozwie jedynie na weksel (stosunek prawa wekslowego) powód może następnie przytoczyć fakty i dowody uzasadniające cywilnoprawne roszczenie zabezpieczone załączonym do pozwu wekslem dopiero w odpowiedzi na zarzuty pozwanego a sąd może oprzeć rozstrzygnięcie o te fakty w sytuacji nieważności weksla jeśli fakty te dotyczą stosunku prawnego zabezpieczanego (nieskutecznie) przez nieważny weksel. Odwołując się do mających historyczne umocowanie poglądów orzecznictwa wywodzi się, że również w takiej sytuacji nakaz zapłaty powinien zostać utrzymany w mocy, jeżeli po rozpoznaniu zarzutów okazało się, że dochodzone roszczenie wekslowe powodowi nie przysługuje - np. ze względu na niezachowanie wymagań formalnych dotyczących weksla własnego lub ze względu na wadliwą reprezentację pozwanego przy podpisywaniu weksla - natomiast przysługuje mu roszczenie ze stosunku podstawowego. Pogląd o tym, że w takiej sytuacji nie dojdzie do naruszenia wyrażonej w sposób wyraźny od dnia 1 lipca 2000 r. w art. 495 § 2 k.p.c., zasady niedopuszczalności zmiany podstawy powództwa uzasadniany jest prze odwołanie się do wykładni prawa dokonanej przez Sąd Najwyższy w uchwale połączonych I. z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, uzasadniającej w omawianej sytuacji wyjątek od zakazu zmiany powództwa, ze względu na ścisły związek zachodzący pomiędzy roszczeniem wekslowym a stosunkiem podstawowym, zasadę równości stron oraz ekonomię postępowania.

Z kolei jednak biorąc pod uwagę wyjątkowość trzeciej z opisanych sytuacji w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że niedopuszczalnym będzie utrzymanie w mocy nakazu zapłaty w takiej sytuacji procesowej, w której powód nie przytoczy w pozwie okoliczności uzasadniających roszczenie w płaszczyźnie stosunku pozawekslowego a po rozpoznaniu zarzutów okaże się, że weksel został wypełniony niezgodnie z porozumieniem (np. zabezpieczone wekslowo roszczenie wygasło), zaś przedstawione zostanie przez powoda inne roszczenie nie będące przedmiotem zabezpieczenia wekslowego. W takiej sytuacji nawet jeśli po wniesieniu zarzutów w odpowiedzi na to pismo powód powoła się na istnienie innego pozawekslowego stosunku prawnego uzasadniającego ilościowo żądanie pozwu, powództwo powinno ulec oddaleniu. Powołanie się na treść innego stosunku prawnego niż ten, którego zabezpieczeniu miał służyć podpisany przez pozwanego weksel gwarancyjny, w istocie stanowiłoby przykład niedopuszczalnej (w świetle art. 495 § 2 KPC) zmiany powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2011 r. II CSK 311/10 (OSNC-ZD 2011/3/66)).

Podzielając powyższe stanowisko wynikające z wskazanych orzeczeń, należy stwierdzić, że w procesie wekslowym dopuszczalne jest przeniesienie sporu ze stosunku podstawowego na stosunek podstawowy, który został wekslem zabezpieczony, wymaga to jednak nie tylko zarzutu pozwanego, ale przede wszystkim inicjatywy powoda. Przeniesienie sporu na stosunek podstawowy sensu stricto wymaga w związku z tym inicjatywy powoda, który już w pozwie lub z odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty może podnieść twierdzenia uzasadniające uwzględnienie powództwa na podstawie stosunku, który weksel zabezpieczał. Wówczas Sąd może rozpoznać tak zakreślone powództwo nie narażając się na zarzut naruszenia art. 495 § 2 k.p.c. nawet wówczas, gdy z jakichś powodów powództwo oparte na wekslu okaże się niezasadne, np. z powodu nieważności weksla.

W rozpoznawanej sprawie w uzasadnieniu pozwu powód powołał się wyłącznie na posiadanie weksla in blanco zabezpieczającego jego roszczenia, jego wypełnienie i brak reakcji pozwanych na wezwanie do jego wykupienia. W stosunku do pozwanego P. M. (1) powód wskazał jedynie na poręczenie wekslowe jako źródło zobowiązania pozwanego. Nie przytoczono natomiast żadnych okoliczności faktycznych charakteryzujących bliżej roszczenie zabezpieczone wekslem. Również w odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty wniesione przez pozwanego P. M. (1)

nie zostały podniesione przez powoda kwestie wynikające ze stosunku pozawekslowego. Dopiero przed zamknięciem rozprawy w głosie końcowym powód przez swojego pełnomocnika wskazał jedynie, że „nawet gdyby podzielić zarzut nieważności poręczenia wekslowego, to w doktrynie i orzecznictwie jest pogląd, że deklaracja wekslowa może stanowić skuteczne poręczenie cywilne”.

Reasumując, powód nie wskazał ani w pozwie ani w odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty wniesione przez pozwanego P. M. (1) - w terminie ustawowym z art. 495 § 3 k.p.c. okoliczności uzasadniających uwzględnienie powództwa w oparciu o stosunek podstawowy. Wobec tego spór w niniejszej sprawie zgodnie z wolą powoda toczył się wyłącznie na podstawie stosunku wekslowego stron.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powoda jako bezzasadną.